THE ENVIRONMENTAL POLICY TERMINOLOGY IN ROMANIAN

Silvia Pitiriciu, Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: The technological progress and the liberalization of European policies have led to the increase of commercial exchanges and circulation of funds between countries. Internationally, the environmental policy of the European Union contributes to a higher level of economic integration. The reasonable exploitation of the environment, its preservation, the management of the activities with a negative impact on the environment constitute elements which define environmental policy. The terminological research highlights the relation between the specialized vocabulary and the common vocabulary, the interdisciplinarity of the field, the semantic sphere of some terms, their origin, the creative capacity of the Romanian language. The knowledge of this terminology is important not only for specialists, but also for the civil society.

Keywords: environment, terminology, syntagm, meaning, interdisciplinary nature

1. Concepte. Cadrul sociopolitic și legislativ

Mediul este unul dintre domeniile importante ale Uniunii Europene de peste 30 de ani. Elemente precum *protecţia calităţii apei şi a aerului, conservarea resurselor şi a biodoversităţii, gestionarea deşeurilor şi a activităţilor cu impact negativ asupra mediului* au devenit domenii de acţiune în UE, dar şi la nivel internaţional. Prin măsuri corective şi transversale, politica europeană de mediu, bazată pe articolul 174 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene, urmăreşte să asigure dezvoltarea durabilă a modelului social european[1]. Primele măsuri luate de comunitate vizau ameliorarea calității vieții, limitarea poluării, prevenirea poluării, raționalizarea resurselor naturale[2]. În prezent, evaluarea politicii de mediu se face în contextul schimbărilor fundamentale ale mediului şi a schimbărilor economice (producţie şi consum). În aceste condiţii, încorporarea obiectivelor de mediu în toate etapele de formulare a politicilor şi în alte sectoare de activitate reprezintă un principiu director în constituirea şi executarea politicilor UE. *Acquis-ul* cuprinde aproximativ 200 de instrumente legislative privitoare la conservarea, protecţia şi îmbunătăţirea calităţii mediului, protecţia sănătăţii umane, utilizarea raţională a resurselor naturale, promovarea de măsuri la nivel internaţional, în vederea rezolvării problemelor de mediu la nivel regional etc.[3].

Politica de mediu este un instrument al globalizării, fiind axată pe câteva direcţii: 1. *schimbările climatice* (reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, măsuri specifice în caz de inundaţii şi secetă, combaterea exploatării forestiere ilegale, mecanismul comunitar de protecţie civilă); 2. *energie mai puţin poluantă şi mai eficientă* (promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, consumul de energie şi raţionalizarea acestuia, dezvoltarea pieţelor din sectorul biomasei şi al biocarburanţilor); 3. *transporturi mai ecologice şi mai echilibrate* (o mai bună gestionare a transportului de mărfuri, măsuri pentru reducerea impactului transportului rutier şi aerian asupra mediului, aplicarea taxelor la vehiculele grele de marfă, măsuri de gestionare a traficului şi măsuri fiscale); 4. *întreprinderi competitive şi responsabile* (conform principiului „poluatorul plăteşte”); 5. *agricultura şi amenajarea teritoriului în serviciul mediului* (gestionare adecvată a solurilor, stocarea geologică a dioxidului de carbon, crearea depozitelor de deşeuri, producţia şi etichetarea produselor ecologice); 6. *un cadru adaptat pentru inovare* (utilizarea tehnologiilor ecologice, a

[1] Cf. http://europa.eu/legislation_summaries/environment/index_ro.htm
[2] Ghica, 2009, p. 141.
[3] Cf. Papamanci şi colab., *Politica de mediu la nivelul Uniunii Europene*, http://proiecte.wikispaces.com

BDD-V71 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:04 UTC)

tehnologiilor energetice, crearea unui cadru care să favorizeze cercetarea şi inovarea). Documentele europene întocmite de agenţii[4] sau de instituţii guvernamentale reflectă această politică prin protocoale, programe, proiecte, planuri de acţiune care stabilesc responsabilităţile şi obligaţiile structurilor administrative, economice ale cetăţenilor pentru protecţia mediului: *Protocolul de la Kyoto*[5], *Programul european de monitorizare a Pământului* (GMES)[6], *Programul european pentru schimbări climatice* (PECC)[7], *Programul LIFE – Instrumentul Financiar Comunitar pentru Mediu*[8], *Planul strategic pentru tehnologii energetice* (SET)[9]; mişcări organizate la nivel european: *Greenpeace*, *Friends of the Earth* etc. Începând cu anul 2000, Uniunea Europeană acționează cu mare flexibilitate în politica mediului printr-o serie de reglementări de ordin tehnic nu numai în ameliorarea calității vieții, în limitarea poluării, ci și în raționalizarea resurselor naturale.

2. Terminologie interdisciplinară

Politica de mediu se întemeiază pe o terminologie caracteristică pentru conceptele și caracteristicile fenomenelor, pentru măsurile de protecție și de dezvoltare, pentru acțiunile întreprinse la nivel comunitar[10] și statal. Sfera acestei terminologii este compusă din nume și/sau adjective aparținând științelor naturii, științelor exacte și a celor economice. Ele se identifică în sintagme specifice.

Termeni din geografie: *aer* (*calitatea aerului*, *poluarea aerului*); *apă* (*apă dulce*, *scăderea rezervelor de apă dulce*, *apă potabilă*, *scăderea resurselor de apă potabilă*, *protecția și gestionarea apei*); *climă*, *climatic* (*combaterea schimbărilor climatice*); *deșertificare* (*creșterea deșertificării în țările sudice*); *fenomen atmosferic* (*fenomene atmosferice extreme*); *inundație* (*evaluarea inundațiilor*), (*creșterea nivelului mărilor și a inundațiilor*); *mare* (*creșterea nivelului mărilor*).

Termeni din ecologie: *deșeuri* (*ameliorarea gestionării deșeurilor*, *deșeuri biologice*, *depozit de deșeuri*, *prevenirea și reciclarea deșeurilor*, *deșeuri periculoase*, *deșeuri radioactive*), *despădurire* (*lupta împotriva despăduririlor*, *măsuri de evitare a despăduririlor*, *oprirea despăduririlor*), *ecologic* (*accidente ecologice*, *agricultură ecologică*, *politici ecologice*, *produse ecologice*, *tehnologii ecologice*), *ecosistem* (*modificarea ecosistemelor*), *forestier* (*sechestrare forestieră*, *combaterea exploatării forestiere ilegale*), *mediu* (*protecția mediului*, *îmbunătățirea calității mediului*), *poluare* (*niveluri de poluare*, *poluare marină*), *resurse naturale* (*utilizarea națională a resurselor naturale*), *reziduuri* (*diminuarea reziduurilor industriale*).

Termeni din fizică: *biocombustibil* (*strategia UE pentru biocombustibili*), *biomasă* (*plan de acțiune în domeniul biomasei*), *căldură* (*valuri de căldură*); *electricitate* (*instalații de producere a electricității dintre cele mai curate*), *emisie* (*gestionarea certificatelor de*

[4] Agenția Europeană de Mediu (AEM), cu sediul la Copenhaga, are competențe în stabilirea datelor necesare elaborării normelor europene specifice, cf. DETUE, p. 104.

[5] Protocolul semnat în anul 1998 la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice se referă la șase tipuri de gaze cu efect de seră, cf. http://europa.eu/legislation_summaries/environment/index_ro.htm

[6] Cf. engl. Global Monitoring for Environment and Security (http://europa.eu/legislation_summaries/research_innovation/research_in_support_of_other_policies/ev0026_ro.htm)

[7] Cf. fr. Programme européen sur le changement climatique (http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/l28185_fr.htm)

[8] Cf. fr. L'Instrument Financier pour l'Environnement (http://greenly.ro/arii-protejate/instrumentele-financiare-europene-pentru-mediu-fondul-life-i)

[9] Cf. engl./ Strategic Energy Technology Plan (http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm)

[10] Pentru terminologiile politicilor europene, a se vedea și Topală, 2013, p. 479-484.

BDD-V71 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:04 UTC)

emisii, *emisii responsabile pentru creşterea temperaturilor*, *monitorizarea şi raportarea emisiilor*, *norme de emisii*, *reducere a nivelului emisiilor poluante*, *reduceri de emisii certificate*, *unităţi de reducere a emisiilor*), *energie* (*controlul şi raţionalizarea consumului de energie*, *creşterea ponderii energiei regenerabile*, *surse regenerabile de energie*), *energetic* (*eficienţă energetică*, *plan strategic pentru tehnologii energetice*); *încălzire* (*încălzire globală*); *temperatură* (*creşterea temperaturilor*).

Termeni din chimie: *acidificare* (*ameliorarea acidificării apelor*, *a aerului şi a solului*), *carbon* (*politici de stocare geologică a carbonului fără efecte asupra mediului*, *captarea şi stocarea carbonului*, *emisii de carbon*), *dioxid de carbon* (*stocare geologică a dioxidului de carbon*), *gaze cu efect de seră* (*concentraţii de gaze cu efect de seră în atmosferă*, *emisii antropice de gaze cu efect de seră*, *permise de emisie de gaze cu efect de seră*), *gaze fluorurate* (*restricţionarea suplimentară a gazelor fluorurate cu efect de seră*), *metan* (*recuperarea metanului din surse cum ar fi deşeurile*), *protoxid de azot* (*emisii de protoxid de azot*), *toxic* (*interzicerea utilizării unor substanţe toxice*).

Termeni din economie: *comercializare* (*sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră*), *piaţă* (*piaţă concurenţială*, *piaţă integrată şi interconectată*, *piaţă internă de energie*).

Termeni din informatică: *monitorizare* (*monitorizarea atmosferei*, *monitorizarea mediului marin*, *Planul european de monitorizare a Pământului*, *monitorizarea schimbărilor climatice*, *monitorizarea terenului*).

3. Lexic specializat – lexic comun

Conceptelor de natură diferită le corespund terminologic o serie de nume deverbale create pe teren intern, care apaţin lexicului comun: *adaptare*, *captare*, *combatere*, *conservare*, *cooperare*, *creştere*, *despădurire*, *deversare*, *deşertificare*, *dezvoltare*, *economisire*, *evaluare*, *exploatare*, *gestionare*, *implementare*, *îmbunătăţire*, *limitare*, *modificare*, *monitorizare*, *orientare*, *poluare*, *prevenire*, *promovare*, *raţionalizare*, *recuperare*, *reducere*, *refacere*, *restricţionare*, *scădere*, *schimbare*, *stocare*, *utilizare*. Aceste nume sunt transparente din punct de vedere semantic; ele definesc o serie de procedee şi măsuri utilizate în promovarea politicii şi în rezolvarea problemelor de mediu la nivel european.

Aceeaşi transparenţă semantică o au şi alte nume şi adjective din lexicul comun, împrumuturi din franceză[11]: *atmosferă* (< fr. *atmosphère*), *biologic*, *-ă* (< fr. *biologique*), *biocarburant* (< fr. *biocarburant*, cf. engl. *biofuel*)[12], *biodiversitate* (< fr. *biodiversité*)[13], *climatic*,*-ă* (< fr. *climatique*), *concentraţie* (< fr. *concentration*), *control* (< fr. *contrôle*), *deşeu* (< fr. *déchet*), *ecologic*, -ă (< fr. *écologique*), *ecosistem* (<fr. *écosystème*), *energetic*, *-ă* (<fr. *énérgétique*), *gaz* (<fr. *gaz*), *fonic*, *-ă* (< fr. *phonique*), *forestier*, *-ă* (<fr. *forestier*, *-ère*), *marin*, *-ă* (< fr. *marin*, *-e*), *metan* (< fr. *méthane*), *radiaţie* (< fr. *radiation*), *resursă* (< fr. *ressource*), *risc* (< fr. *risque*), *strategie* (< fr. *stratégie*), *transfer* (*transfert*); împrumuturi din latina savantă: *incendiu* (< lat. *incendium*), *mediu* (< lat. *medium*); împrumuturi latino-romanice: *aer* (< lat. *aer*,*- is*; fr. *air*), *calitate* (< fr. *qualité*; lat. *qualitas*, *-atis*), *carbon* (< fr. *carbone*; lat. *carbo*, *-onis*), *certificat* (<fr. *certificat*, lat. *certificatum*), *durabil*,*- ă* (< fr. *durable*; lat. *durabilis*), *efect* (< fr. *effet*, lat. *effectus*), *eficienţă* (< fr. *efficience*, lat. *efficientia*), *emisie*, variantă a lui *emisiune* (< fr. *émission*; it. *emissione*; lat. *emissio*,*-onis*), *geologic*, *-ă* (< fr. *géologique*, it. *geologico*), *inundaţie* (< fr. *inondation*; lat. *inundatio*,*-onis*), *reziduu* (< fr. *résiduu*, lat. *residuum*), *securitate* (< lat. *securitas*,*-atis*; fr. *sécurité*); alte împrumuturi, din limbi romanice şi neromanice: *energie* (< fr. *energie*, it. *energia*, lat. *energia*, ngr. *ενεργεια*, cf. ger. *Energie*), *mecanism* (< fr. *mécanisme*, ger. *Mechanismus*, ngr.

[11] Cf. DEX.
[12] Termenul este înregistrat în DCR[3], p. 91.
[13] Termenul este înregistrat în DCR[3], p. 92.

BDD-V71 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:04 UTC)

μηχανισμός), *producție* (< fr. *production*, rus. *продукция*), *protecție* (< lat. *protectio, -onis*; fr. *protection*; rus. *протекция*), *radioactiv,-ă* (< fr. *radioactif*, germ. *radioaktiv*), *radioactivitate* (< fr. *radioactivité*, germ. *Radioaktivität*), *taxă* (< ger. *Taxe*, lat. *taxa*, fr. *taxe*), *tehnologie* (< ngr. *τεχνολογία*, ger. *Technologie*, fr. *technologie*).

Pentru nespecialiști, sunt lipsiți de transparență semantică unii termeni preluați din chimie sau din fizică, creați în limba română: *hexafluorură* (*hexa + fluorură*) *de sulf*, *hidrofluorocarburi* (*hidro- + fluoro- + carburi*), *perfluorocarburi* (*per- + fluoro- + carburi*) sau împrumutați: *carbură* (< fr. *carbure*), *fluorură* (fr. *fluorure*); *biomasă* (< engl. *biomass*, fr. *biomasse*), *dioxid* (< engl. *dioxide*, fr. *dioxyde*).

Sintagmele se formează în pornind de la câteva nume-centru cu ocurențe mai multe: *protecție* (*protecția apei*, *protecția naturii*, *protecția solului*, *protecție civilă*, *protecția calității aerului și a apei*, *protecția sănătății umane*); *reducere* (*reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră*, *reducerea gazelor fluorurate cu efect de seră*, *reducerea nivelului emisiilor poluante*, *reducere de emisii certificate*, *unități de reducere a emisiilor*); *radioactiv* (*element radioactiv*, *nor radioactiv*, *praf radioactiv*), *radiații* (*pericol de radiații*, *risc de radiații*, *nor de radiații*), *poluare* (*poluarea aerului*, *poluare fonică*, *poluare marină*); *calitate* (*calitatea aerului*, *calitatea apei*); *conservare* (*conservarea resurselor și a biodiversității*; *conservarea*, *protecția și îmbunătățirea calității mediului*); *control* (*controlul activităților care au un impact negativ asupra mediului*, *controlul și raționalizarea consumului de energie*) etc.

4. Concluzii

Cunoașterea terminologiei politicii de mediu în limba română este necesară, dată fiind importanța domeniului pentru viața planetei. Promovarea ei constituie un obiectiv al politicilor UE. Prin preluarea de elemente, în general, din științele naturii și din științele exacte, terminologia politicii de mediu este eterogenă. Din punct de vedere semantic, majoritatea termenilor sunt accesibili nespecialiștilor, fiind promovați prin documentele europene, în și prin media. Sunt în general termeni care aparțin lexicului comun. Mai puțin accesibili sunt unii termeni strict specializați, nume de compuși chimici sau de procese fizice. Cu astfel de elemente tehnice operează mai mult climatologii, meteorologii, geografii, biologii, hidrologii etc.

Prin *acquis-ul comunitar*, au pătruns în limba română o serie de împrumuturi în special din franceză și din engleză. Terminologia politicii de mediu confirmă proveniența, mulți termeni fiind împrumuturi latino-romanice. Lexemele și sintagmele create în jurul unor nume cu utilizare frecventă în domeniu contribuie la extinderea fondului terminologic al politicilor în spațiul european și internațional.

Bibliografie

Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

Bărbulescu, Iordan Gheorghe, Răpan, Daniela, *Dicționar explicativ trilingv al Unuiunii Europene* (DETUE), Iași, Editura Polirom, 2009.

Dimitrescu, Florica (coord.), Ciolan, Alexandru, Lupu, Coman, *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a (DCR^3), București, Editura Logos, 2013.

Ghica, Alexandra Luciana (coord.), *Enciclopedia Uniunii Europene*, București, Editura Meronia, 2007.

Papamanci, Irina și colaboratori, *Politica de mediu la nivelul Uniunii Europene*, http://proiecte.wikispaces.com

Topală, Dragoș Vlad, *Terminologia politicii agricole comune/The Terrminology of Common Agricultura Policy*, in *The Proceedings of the European Integration – Between*

BDD-V71 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:04 UTC)

Tradition and Modernity Congress, Târgu-Mureş, Editura Universităţii „Petru Maior”, Volume Number 5, 2013, p. 479-484.

Surse

http://europa.eu/legislation_summaries/environment/index_ro.htm
http://europa.eu/legislation_summaries/research_innovation/research_in_support_of_other_policies/ev0026_ro.htm
http://greenly.ro/arii-protejate/instrumentele-financiare-europene-pentru-mediu-fondul-life-i
http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm

BDD-V71 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:04 UTC)